

Gävle kommun
Box 6067
800 06 GÄVLE

Genomförd kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning

Skolhuvudman: Gävle kommun
Skola: Polhemsskolan

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning. Granskningen har riktats mot en gymnasieskola hos var och en av 27 huvudmän över hela landet (7 fristående och 20 kommunala), däribland ovanstående.

Granskningen har inriktats på hur skolan och skolhuvudmannen har tagit sitt ansvar och lyckats med sitt nationella uppdrag. Syftet med kvalitetsgranskningen är att den ska leda till förbättringar i verksamheterna så att andelen elever som fullföljer sin utbildning med slutbetyg och grundläggande behörighet till vidare studier ökar.

Granskningen utgår från de mål och krav som riksdagen och regeringen beslutat om och som skolan är skyldig att leva upp till, bland annat i skollagen (SL), läroplanen (Lpf) och gymnasieförordningen (GyF).

Varje skola har granskats av två inspektörer, som besökt skolan under två dagar. De har intervjuat elever, föräldrar, lärare, annan personal, rektor och företrädare för huvudmannen. Granskningen har även innefattat vissa lektionsbesök. Andra typer av underlag för Skolinspektionens bedömningar har varit statistik över elevernas kunskapsresultat och studieavbrott samt olika dokument som skolan har upprättat och telefonintervjuer med elever som avbrutit studierna. Till detta kommer en självvärdering, som rektor ombetts att genomföra tillsammans med företrädare för skolans elever och lärare samt annan personal som är berörd av granskningsområdet, exempelvis studie- och yrkesvägledare och företrädare för elevhälsan.

Kvalitetsgranskningen har inriktats mot ett urval av aspekter på det granskade området. Dessa är härledda ur vad som är centralt i det nationella uppdraget och vad som genom kunskapsbildningen på området (forskning, utvärdering, hittillsvarande inspektionsresultat) framstår som betydelsefulla faktorer eller frekventa svagheter. För varje aspekt tecknas bilden av ett förväntat tillstånd, som utgör kvalitetsgranskningens bedömningsnorm och förändringsmål. Det är format av det nationella utbildningsuppdragets mål och krav samt kunskapsbildningens rön om samband som påvisar funktionsduglighet eller brist på sådan.

Det förväntade tillståndet för varje granskningsaspekt ska ses som ett uttryck för huvudmannens och skolans skyldigheter gentemot eleverna och samhället. Därmed står

Beslut

Dnr 2008:350

2 (18)

SKOLINSPEKTIONEN

elevens rättigheter i centrum för kvalitetsgranskningen. Övergripande är elevens rätt till en likvärdig utbildning.

Statistik

Den granskade skolhuvudmannens förmåga att få alla elever att fullfölja sin gymnasieutbildning illustreras med följande statistik, hämtad från Skolverkets databaser.

Tabell 1. Antalet nybörjare på skolan

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skolan totalt	511	535	489	525	591	693	687	657
<i>därav</i>								
Nationellt program	331	341	306	340	382	437	439	407
Barn- och fritid (BF)	40	34	33	26	33	37	38	25
Bygg (BP)	38	33	37	48	47	50	53	54
EI (EC)	57	56	45	46	50	53	52	48
Energi (EN)	17	16	19	16	16	19	24	45
Hantverk (HV)	32	41	33	43	41	45	49	34
Hotell- och restaurang (HR)	0	0	0	0	24	25	27	23
Livsmedel (LP)	13	12	12	27	21	24	31	18
Omvårdnad (OP)	41	35	27	29	43	48	50	40
Teknikprogrammet (TE)	93	114	100	105	107	136	115	120
Specialutformat program (SM)	19	24	21	33	32	40	44	33
Industri (IP)	19	24	21	33	32	40	44	33
Individuellt program (IV)	161	170	162	152	177	216	204	217
- PRIV	0	0	0	0	1	0	10	5
- IV	141	143	134	132	149	182	153	147
- IVIK	20	27	28	20	27	34	41	65

Källa: Skolverkets statistik (uppgifterna gäller per den 15 oktober respektive år)

Tabell 2. Resultatmätt för elever som startat sin gymnasieutbildning på skolan

	Nybörjare 2001		Nybörjare 2002		Nybörjare 2003		Nybörjare 2004	
	Skolan	Riket	Skolan	Riket	Skolan	Riket	Skolan	Riket
Antal nybörjare	511	106 252	535	109 826	489	112 593	525	118 668
Nybörjarnas genomsnittliga meritvärde från årskurs 9								
Totalt	164	201	162	202	159	203	170	204
Exkl. elever med IV som startprogram	196	213	198	214	193	215	198	217
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år								
Totalt	62	75	59	75	59	75	62	75
Exkl. elever med IV som startprogram	81	82	79	82	80	82	82	82
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg från startskolan inom 4 år								
Totalt	57	67	55	68	54	68	57	68
Exkl. elever med IV som startprogram	78	75	75	75	76	75	77	75
Andel (%) av nybörjarna med grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år								
Totalt	56	67	51	67	53	67	57	67
Exkl. elever med IV som startprogram	75	74	71	74	73	74	77	74
Andel (%) av nybörjarna med lägst betyget Godkänt i alla kurser i slutbetyget inom 4 år								
Totalt	37	48	39	48	39	48	39	48
Exkl. elever med IV som startprogram	51	53	55	53	55	53	53	53
Genomsnittlig betygspoäng för nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år								
Totalt	13,2	14,1	13,3	14,1	13,1	14,1	13,4	14,1
Exkl. elever med IV som startprogram	13,4	14,2	13,5	14,2	13,3	14,2	13,5	14,2

Källa: Skolverkets statistik

1. Strategi för att alla elever ska fullfölja utbildningen

Gymnasieskolan syftar till att ungdomar skall genomgå en fullständig gymnasieutbildning (Lpf 1.3). Det krävs att skolhuvudmannen och skolan har en strategi för att utforma utbildningen så att detta blir möjligt för alla elever. Målet är att varje elev fullföljer utbildningen på ett nationellt eller specialutformat program (eller på en motsvarande utbildning i en fristående skola) fram till ett slutbetyg. Dessutom eftersträvas att eleven når kunskapsmålen – dvs får lägst betyget Godkänt – i alla ingående kurser eller åtminstone i de 90 procent av kurspoängen som ger grundläggande behörighet till högskolestudier. Utbildning är en komplex verksamhet och en sådan strategi måste avse helheten av skolans insatser. Strategin måste också först och främst vara proaktiv, dvs redan från början utformad så att varje elev kan lyckas med utbildningen (i motsats till reaktiv, som innebär att rätta till i efterhand när problem redan har uppstått).

Hur man avser att nå de nationella målen för utbildningen, som är fastställda av riksdag och regering, ska – för kommunal verksamhet – redovisas i skolans *arbetsplan*, som beslutas av rektor, och i kommunens *skolplan*, som antas av kommunfullmäktige (2 kap 8 § SL, 1 kap 13 § GyF, Lpf 2.6). Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig berörd personal och representanter för eleverna. Dessa grundläggande dokument bör innehålla information om hur skolan arbetar för att alla elever ska kunna klara av en fullständig utbildning. Vad skolplanen och arbetsplanen säger måste också vara känt av dem som

Beslut

Dnr 2008:350

4 (18)

är berörda: rektor, lärare, annan personal, elever och föräldrar. För att vara meningsfull måste strategin också tillämpas i praktiken och vara effektiv för sitt syfte.

Skolans rektor är chef för lärarna och övrig personal och har ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen, och rektor har ansvar för skolans resultat (Lpf 2.6). Rektor ska verka som pedagogisk ledare för skolan och särskilt arbeta för att utbildningen utvecklas, i syfte att eleverna ska nå målen för utbildningen (Lpf 2.6, 2 kap 2 § SL).

Forskning visar att särskilda insatser behövs för att förebygga studieavbrott hos elever som enligt erfarenhet löper större risk att inte lyckas med sin utbildning. Detta gäller t ex elever med utländsk bakgrund, elever vars föräldrar har kortare utbildning, elever på yrkesförberedande och individuella program samt elever på utbildningar där de tillhör det underrepresenterade könet.

Skolinspektionens bedömning

”Alla elever klarar sin utbildning” är Polhemsskolans uttryckliga vision. Den sammanfaller med den övergripande målsättningen i det nationella uppdraget för gymnasieskolan. I konsekvens därmed framträder på Polhemsskolan en strategi för skolans insatser med sikte på att alla elever ska fullfölja utbildningen på i första hand ett nationellt program. Strategin kommer till uttryck genom insatser på flera olika fronter, som uppmärksammas närmare i de följande avsnitten, och finns förankrad i dels den för skolan gemensamma lokala arbetsplanen, dels separata arbetsplaner för skolans olika arbetslag och särskilda verksamhetsgrenar. I hög grad är strategins beståndsdelar proaktiva, genom att man organiserat strukturer och processer som syftar till att förhindra att en avbrottssituation uppkommer. Till strategin hör också former för att stödja elever som trots detta löper risk att inte klara av utbildningen. Skolinspektionen finner att skolans vision är väl känd och förankrad hos personalen och även bland elever och föräldrar, liksom att det faktiska arbetet också i huvudsak genomförs enligt avsikterna.

Det är tydligt att utformning, genomförande och uppföljning av detta sammansatta arbete i riktning mot skolans vision är en funktion av ett resultatutvecklat pedagogiskt ledarskap med sin utgångspunkt i det nationella utbildningsuppdragets mål. I flera avseenden har det handlingsutrymme som följer av det nationella uppdragets utformning utnyttjats kreativt i syfte att åstadkomma lösningar som leder till god måloppfyllelse.

Skolhuvudmannens författningsenliga styrdokument, skolplanen, kompletteras i Gävle kommun av Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens årliga verksamhetsplan. Bland de strategiska uttrycken i dessa för hur det nationella uppdraget ska förverkligas märks skolplanens resultatmål att andelen elever som går ut gymnasieskolan med fullständiga betyg ska öka. Ett medel är kommunens insatser för att öka lärartätheten i gymnasieskolan; under innevarande år har kommunen utökat anslagen till gymnasieskolorna i kommunen med sammantaget 9 mkr för att detta ska ske på de program där måluppfyllelsen varit lägst. En annan ambition på huvudmannanivå är att i så stor utsträckning som möjligt låta elever få sitt förstahandsval till gymnasieskolan tillgodosett. Skolornas arbete för ökad närvaro framhålls också som prioriterat i skolplanen. Såväl skol-

planen och nämndens verksamhetsplan som skolans lokala arbetsplan är dock kortfattade och klargör endast i begränsad omfattning *hur* man avser att nå de nationella målen för utbildningen; delvis består planerna också snarare av omskrivningar av nationella målsättningar än av instrument och verkanssätt för måluppfyllelse. Större styrande effekt på verksamheten har de mer konkreta arbetslagsvisa arbetsplaner som finns på Polhemsskolan och är en realitet i det pedagogiska arbetet. I handlingstermer redogörs där för insatser med sikte på skolans vision.

Strategiska moment förekommer också i Polhemsskolans kvalitetsredovisning, bland annat prioriteringar för att öka andelen elever som lämnar skolan med fullständigt slutfärd. Där framgår att skolans arbete med elever som riskerar att avbryta studierna ska inriktas mot att de får ett samlat betygsdokument med så många poäng som möjligt i stället för att gå över till ett individuellt program eller avbryta studierna helt.

Hos Polhemsskolans ledning och personal noteras en hög grad av medvetenhet om faktorer som påverkar elevernas möjligheter att slutföra en fullständig gymnasieutbildning. Arbetet i skolan är organiserat i programarbetslag och ämnesarbetslag, som har ett uttalat uppdrag att verka för detta syfte bland annat genom att motverka frånvaro, skapa helhet, sammanhang och en trygg miljö för eleverna. I följd av kunskapen om elevers behov och förutsättningar har skolan utformat sina insatser för att motverka avbrott med en i huvudsak proaktiv ambition för att angripa problem tidigt. Exempelvis har det individuella valet samt idrott och hälsa identifierats som delar av utbildningen där måluppfyllelsen är låg, varför särskilda åtgärder satts in för att komma till rätta med det problemet. Likaså används schemaläggningen och fördelningen av kurser över åren för att motverka frånvaro och avbrott, exempelvis genom att låta eleverna få mer av karaktärsämnen och mindre av kärnämnen under det första året för att tidigt och tydligt möta det ämnesintresse som eleverna visat när de valt sitt program. Skolan har också gjort insatser för elevkategorier som enligt erfarenhet löper större risk att avbryta studierna. Det gäller bland annat utbildningsvägar där elever av ett kön är tydligt underrepresenterade.

Arbetet för att alla elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning tar i stor utsträckning form på arbetslagsnivå, och arbetslagen har kommit olika långt i detta. För att nå likvärdighet i utbildningen för alla elever är det angeläget att rektor säkerställer hög måluppfyllelse för alla elever, oberoende av vilket arbetslags insatser de är föremål för.

2. Kontroll över vilka resultat som nås och deras orsaker

Skolhuvudmannen, rektor och lärarna har – på var sin nivå – ansvar för att de nationella målen uppfylls och bestämmelserna följs (1 kap 12 § SL). För detta måste de kontinuerligt och systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når och hur framgångsrika skolans insatser är. Detta gäller för både skolan som helhet och den enskilda eleven.

Rector ska se till att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, skolplanen och arbetsplanen (Lpf 2.6, 1 kap 13 § GyF). Kommunen ska kontinuerligt följa upp och utvärdera skolplanen (2 kap 8 § SL). Skolans lärare ska utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna, utifrån de nationella målen (Lpf 2.3).

Beslut

Dnr 2008:350

6 (18)

För att ta ansvar för verksamhetens resultat krävs inte bara en beskrivning av vilka resultat som nåtts och en bedömning av hur de förhåller sig till de nationella målen. För att kunna förbättra verksamheten måste också orsakerna bakom resultaten bedömas, framför allt kvaliteten i undervisningen. Detta är en uppgift för rektor, som är ansvarig för skolans resultat och utveckling och ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan (2 kap 1 § SL). För ökad måluppfyllelse är det viktigt att rikta fokus mot framför allt orsaker i verksamheten – inte individen som verksamheten i stället ska anpassas efter. Forskning visar att det omvända ofta dominerar.

I en skriftlig kvalitetsredovisning ska skolan – och kommunen – varje år ge en samlad bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder man avser vidta för ökad måluppfyllelse. Den centrala frågan om hur skolan lyckats med utmaningen att alla elever ska fullfölja sin utbildning bör behandlas i kvalitetsredovisningen. Redovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever, och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet (Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Skolinspektionens bedömning

Under rektors ledning sammanställs och redovisas årligen information om verksamhetens utfall, framför allt i form av statistik över betyg, fullföljdsfrekvens, frånvaro m m. Denna systematiskt framtagna resultatinformation framstår som central i huvudmannens, skolledningens respektive arbetslagens verksamhetsanalyser. Regelbundna enkätundersökningar med såväl elever som personal används för att få information om olika typer av faktorer som antas ha betydelse för utbildningsresultaten.

Skolinspektionen vill härutöver särskilt framhålla rektors och biträdande rektorers arbete med att som pedagogiska ledare skaffa direktinformation om undervisningens kvalitet i förhållande till läroplanens krav, lokala mål och i viss mån aktuell pedagogisk forskning. Det sker genom frekventa lektionsbesök och anslutande samtal med både lärare och elever. Även lönekriterier är kopplade till kvalitetsutvecklingen hos denna skolans huvudprocess.

Styrelsen för utbildningen följer verksamhetens kvalitet och resultat bland annat genom regelbundna och systematiska sk husförhör, där det nationella uppdragets utfall genomgås och analyseras i möte mellan förvaltningschef och rektor.

De insatser av olika slag som görs för att förbättra måluppfyllelsen kan i hög grad ses baserade på den resultatbedömning och orsaksanalys som gjorts. Inte lika ofta framträder uttryckliga programteoretiska motiveringar till hur de lösningar som skapats inom det nationella friutrymmets ram avses verka fram till förbättrade resultat. Graden av systematik i utvärderingen av insatserna skiftar också, bland annat när det gäller att relatera till nationella mål och att bedöma funktionsdugligheten hos exempelvis stödsatser. Skolinspektionen noterar också vissa skillnader i värderingar inom skolan kring faktorer bakom elevers bristande framgång i studierna, såsom i vilken grad de betingas av eleven respektive utbildningen. Skolans huvudlinje är dock att axla ett långtgående ansvar för att både kompensera för svårigheter som följer eleven in i gymnasieskolan och aktivt arbeta med motivation, undervisningskvalitet och frånvaro så att elevers obenägenhet att ta emot skolans erbjudanden minimeras.

Utifrån en analys av framgångsfaktorer som bedöms viktiga för måluppfyllelse har skolledningen valt ut fyra fokusområden, även här med god överensstämmelse med det nationella uppdraget, som utbildningen på samtliga program ska präglas av under innevarande läsåret: helhet och sammanhang, systematiskt arbete med normer och värden, elevnärvaro samt didaktiska samtal för utveckling av kursinnehåll och undervisningsformer.

Polhemsskolan har en utförlig kvalitetsredovisning som väl svarar mot den funktion och de formkrav som förordningen uttrycker. Utförlig statistisk resultatinformation redovisas, nationella mål läggs till grund för analyser och kvalitetsredovisningen verkar ha en faktiskt styrande roll i skolans kvalitetsarbete. Betydelsefullt är att kvaliteten i undervisningen och andra faktorområden med relevans för utbildningsresultaten uppmärksammas. I vissa avseenden har dock kvalitetsredovisningen sin tyngdpunkt lagd vid beskrivning av insatser snarare än vid måluppfyllelsen, orsaksbilden bakom denna och hur de presenterade åtgärderna antas leda till önskat resultat.

3. Utbud av passande utbildningar

Alla ungdomar ska – oberoende av kön, geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden – ha lika tillgång till gymnasieutbildning (1 kap 2 § SL). Ungdomar ska så långt möjligt erbjudas plats på den utbildning de själva önskar. Kommunen ska erbjuda ett allsidigt urval av nationella program och antalet platser ska anpassas till elevernas önskemål (5 kap 5 § SL). Eleverna har också rätt att fullfölja utbildningen på det program och den inriktning som de tagits in och påbörjat studierna på, också efter flytt till annan ort (5 kap 16–17 §§ SL). Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som inte kommit in på den utbildning de helst vill gå.

Rektor ska ansvara för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och så att återvändsgränder i studiegången undviks (Lpf 2.6).

Om en elev har uppenbara svårigheter att följa undervisningen på sitt studieprogram ska rektor vidta de åtgärder som behövs för att eleven ska kunna fortsätta studierna i gymnasieskolan. Det ska då övervägas om eleven ska gå om en eller flera kurser, byta till ett reducerat program eller ett annat nationellt program eller ett individuellt program (6 kap 14–15 §§ GyF). Skolan måste ha beredskap att flexibelt anpassa utbildningen så att elever som varit borta från undervisningen på grund av sjukdom eller kommer flyttande från annan ort kan ta igen missade moment (Lpf 1.2.14). Forskning visar att elever som kommit efter av sådana skäl löper större risk att avbryta studierna.

För att underlätta för eleverna att nå framgång i utbildningen och göra övergången mellan skolformerna mindre dramatisk bör barn- och ungdomsutbildningen ses som en helhet. Forskning visar ett starkt samband mellan låga studieresultat i grundskolan och ofullständig gymnasieutbildning. Forskning visar också att den så kallade gymnasiechocken, dvs en kraftig förändring av krav och arbetsformer vid övergång från grundskolan, är en förklaring till elevers studieavbrott.

Kommunen är skyldig att erbjuda gymnasieutbildning i form av specialutformade eller individuella program för ungdomar i kommunen – till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år – som inte har tagits in på något nationellt program i gymnasie-

skolan eller en likvärdig utbildning. Detsamma gäller dem som har tagits emot på en sådan utbildning men som har avbrutit den (5 kap 13 § SL).

Skolinspektionens bedömning

Gävle kommun har ett brett utbud av utbildningsvägar som är anpassat efter elevernas val, vilket innebär att den allra största delen av ungdomarna i kommunen kan få sin önskade gymnasieutbildning på hemorten. Uppemot 80 procent bedöms komma in på sitt förstahandsval. Undantag är frisör- och byggutbildningar samt en inriktning på Teknikprogrammet, på grund av hög sökfrekvens. Även när det gäller kursutbud och hur utbildningen sätts samman utbildningen är elevernas önskemål och behov styrande för kommunens och skolans erbjudande. Till denna individanpassning ansluter också skolans ambition att elever som får problem med sina studier i första hand ska stanna kvar på sitt program och få tillräcklig hjälp där.

Kommunen har en uttalad ambition att tillgodose elevernas förstahandsval i syfte att öka genomströmning och måluppfyllelse. Ett uttryck för detta är att antalet platser på vissa program respektive inriktningar utökats med kort varsel när elevernas preferenser blivit kända. Elever som inte fått sitt förstahandsval tillgodosett bevakas av studie- och yrkesvägledningen och får erbjudande i det fall en ledig plats uppstår. Liknande rutiner tillämpas för elever som gjort ett felval.

Utbudet av kurser för individuellt val är stort genom att kommunens tre gymnasieskolor samarbetar. Detta kan innebära att eleverna får förflytta sig till en annan skola, vilket i sin tur visat sig påverka närvaron negativt. Problemet har angripits av skolledningen genom uppföljning av frånvaron och kartläggning av orsaker till att elever saknar betyg i kurser inom det individuella valet.

All utbildning på individuella program i kommunen är förlagd till Polhemsskolan och upptar där en femtedel av elevantalet. Kommunen har, som tidigare nämnts, ambitionen att elever som visar tecken på att vilja avbryta studierna på sitt program ska få stöd där istället för att hänvisas till ett individuellt program. Utökade medel för särskilt stöd har för detta ändamål tilldelats gymnasieskolorna. En utredning av de individuella programmen genomförs för närvarande på uppdrag av den politiska ledningen i kommunen. Skolinspektionen delar kommunens bedömning att det är angeläget att begränsa användningen av individuella program för elever som avbryter ett nationellt program. Nationell statistik visar att elever som gått den vägen i liten utsträckning återkommer och slutför studierna på ett nationellt program. Det vanliga är istället att de efter ytterligare en tid lämnar gymnasieskolan för gott. Övergång till specialutformat program, som vissa skolor felaktigt använder utan författningsstöd vid studiesvårigheter, förekommer inte vid Polhemsskolan.

Polhemsskolan visar flera exempel på flexibla lösningar för att elever ska kunna fortsätta sina gymnasiestudier, bland annat genom att erbjuda annan studieväg och att anpassa kursutläggningen efter sjukdom, inflyttning eller byte.

När det gäller gymnasieskolans samarbete med kommunens grundskolor bedömer Skolinspektionen att det finns ett väl fungerande system för informationsöverföring

och för att fånga upp de elever som haft problem med studierna i grundskolan, t ex i form av diagnostiska prov och hälsosamtal. För att motverka den så kallade gymnasiechocken inleds den första tiden i gymnasieskolan med introduktionsveckor och eleverna får tidigt möta karaktären på sitt program. Utbildningen har dessutom planerats så att antalet lärare kring varje elev minimeras. Ett flerårigt samarbete mellan grundskola och gymnasieskola, vilka lyder under olika nämnder och förvaltningar, har bedrivits i projektet Vertikal integration i Gävle (VIG), men uppges nu ha en mer begränsad omfattning och effekt.

Koncentrationen av de individuella programmen för hela kommunen till Polhemsskolan har både fördelar och nackdelar. En fördel är att resurserna kan användas mer effektivt och att det är lättare att ha specialistkompetens på ett ställe. Nackdelar är att specialistkunskaperna kan behövas på alla gymnasieskolor och att det finns en risk för att elever på andra gymnasieskolorna för lättvindigt får ett individuellt program på Polhemsskolan när de får skolproblem.

I följd av de individuella programmens koncentration till Polhemsskolan har också uppföljningsansvaret för ungdomar i kommunen som helhet förlagts dit. Enligt Skolinspektionens bedömning fullgörs det i överensstämmelse med författningarna.

4. Goda vuxenkontakter och studie- och yrkesvägledning

Det är viktigt att eleverna har tillgång till goda vuxenkontakter på skolan med lärare och annan personal som engagerar sig i elevens utbildning, har höga förväntningar, har tilltro till elevens förmåga, är lyhörd för elevens behov, ser helheten i elevens situation och tar ansvar för att åtgärder vid behov vidtas. Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som saknar detta.

Skolans insatser för att främja elevens möjligheter att fullfölja utbildningen bör vara förebyggande och komma till stånd tidigt. Forskning visar att bristande förebyggande insatser och problem som åtgärdas för sent eller skjuts på framtiden är orsaker till studieavbrott.

Lärarna ska fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna och dessutom samverka med hemmen och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling (Lpf 2.5). Minst en gång per termin ska eleven ges en samlad information om sin kunskapssituation i form av utvecklingssamtal med den individuella studieplanen som grund (7 kap 19 § GyF).

Lärare bör ges tillfälle att skaffa särskild social och kulturell kunskap för att förstå och bemöta eleverna. Forskning visar att sådan kompetens är betydelsefull och att den inte alltid finns i den utsträckning som krävs.

Skolans lärare, liksom annan personal, ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och därmed förebygga studieavbrott (Lpf 2.1). Skolan bör arbeta med att påverka de värderingar som finns på skolan för att de inte ska motverka möjligheterna för elever att fullfölja utbildningen. Forskning visar att orsaker till studieavbrott finns i så kallad marginalisering av elever. Exempel är att individuella och vissa nationella program värderas lägre än andra och att elever i behov av särskilt stöd betraktas som avvikande. Forskning visar också att elever som inte inser värdet av utbildning utan anser arbete som mer givande i högre grad avbryter studierna. Eftersom elevens situation även påverkas av

faktorer utanför utbildningen måste skolan vid behov samverka också externt, exempelvis med socialtjänsten kring elever med social problematik.

Rektor har ansvar för att studie- och yrkesorientering organiseras så att eleverna får vägledning för att göra hållbara val inom skolan och av fortsatt utbildning och yrke. Skolan ska motverka sådana begränsningar i valen som grundar sig på kön och på social eller kulturell bakgrund. Eleverna ska få en väl utformad introduktion till gymnasiestudierna och i varje ämne eller kurs och få stöd att formulera mål för sina studier. Varje elev ska i dialog med skolan göra upp en individuell studieplan och revidera den vid olika tillfällen under utbildningen. Skolan ska arbeta för att varje elev utvecklar sin självkännet och sin förmåga till individuell studieplanering samt att varje elev medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter, kunskaper och aktuell information. Studie- och yrkesvägledare ska ha utbildning för sin verksamhet (Lpf 2.4 och 2.6, 2 kap 6 § SL).

Studie- och yrkesorienteringen ska bedrivas så att avbrott motverkas och så att inte andra vuxna i skolan avhänder sig sitt ansvar för att eleven får möjlighet att fullfölja sin utbildning. Forskning visar att studie- och yrkesvägledare ibland främjar avbrott framför andra lösningar på elevens problem samt att hälften av de elever som avbröt studierna ångrar att de gjorde det. Forskning visar också att vissa lärare avhänder sig ansvaret för att hantera en elevs studieproblem genom att överlämna det till studie- och yrkesvägledaren samt att många elever inte haft någon kontakt med lärare om sina studieproblem innan de avbröt.

Skolinspektionens bedömning

En bärande del i Polhemsskolans strategi för att eleverna ska lyckas med sin utbildning är att personal av olika kategorier tar ett aktivt ansvar för eleverna och samverkar i arbetslag med en begränsad krets av vuxna kring varje elev. Kvalitetsgranskningen visar att dessa ambitioner i hög grad genomsyrar personalens förhållningssätt, även om elever omvittnar enstaka undantag som kan äventyra likvärdigheten i utbildningen.

En särskild roll för utvecklade vuxenkontakter spelar varje elevs mentor, som har i uppdrag att svara för ett helhetsgrepp om den enskildes utbildning. För att möjliggöra att kontakter mellan elev och mentor kommer till stånd finns mentorstid schemalagd. Intervjuade elever ger mentorsfunktionen gott betyg men påtalar också kvalitets skillnader mellan olika mentors insatser. Även med övriga lärare uppges kontaktmöjligheterna vara goda, bland annat genom en hög grad av tillgänglighet under skoldagen. Flexibla stödformer, med bland annat små undervisningsgrupper och sk stugor med generösa öppettider, främjar vuxenkontakterna. Elevernas uppfattning är vidare att de både med mentor och undervisande lärare har en god dialog om resultat och hur studierna framskrider, också utöver de utvecklingssamtal som hålls varje termin.

Utvecklade former finns också för mentors och övriga lärares samverkan med särskilda funktionärer som studie- och yrkesvägledare, speciallärare, specialpedagog, skolskötterska och kurator. I detta arbete deltar ofta även biträdande rektor, exempelvis alltid då en elev riskerar att avbryta studierna. Denna samverkan mellan personal ur skolans alla kategorier är ett uttryck för proaktiviteten i skolans arbetssätt och bidrar till att elevers svårigheter kan upptäckas och hanteras tidigt. Att arbetet för att stödja eleverna

sker så sammanvävt förmodas också ha motverkat att undervisande lärare eller mentor avhänder sig problem till någon specialfunktionär. Också elever som avbrutit sin utbildning har i telefonintervjuer uppgivit att de fått ett gott stöd av skolans personal.

För att med framgång möta eleverna med deras skiftande behov och förutsättningar har skolans personal fått kompetensutveckling för att bland annat öka den sociala och kulturella kunskapen. Skolan har också, som en del av sin strategi, arbetat med personalens värderingar för att motverka marginalisering av elever.

I samma syfte har eleverna fått påverka och ta ansvar för det egna programmets avgränsade lokaler på det vidsträckta skolområdet. Att varje elevgrupp kan känna trivsel och framgång i sin krets har, enligt skolledningen, bidragit till att motverka en statusvärdering som skapar motsättning mellan olika program.

Skolan har gjort en medveten satsning på studie- och yrkesvägledningen som förstärkts under senare år. I dag finns 3,5 tjänster som är avsedda för eleverna på de nationella och specialutformade programmen. Fem vägledartjänster finns därutöver för elever med individuella program samt en för gymnasiesärskolans elever. Skolinspektionen noterar att studie- och yrkesvägledarna används som en strategisk resurs i skolans arbete för att motverka studieavbrott – i nära samarbete med andra personalkategorier – och bedömer att detta också har en positiv effekt på fullföljandegraden. Vägledarna arbetar systematiskt i syfte att främja fullständiga slutbetyg och särskilt för att eleverna ska få lägst betyget Godkänt i det individuella valets kurser och i idrott och hälsa, eftersom dessa skilt ut sig när det gäller fullföljandegraden.

I arbetsplanen för elevvårdsteamet framgår tydligt att särskilda insatser ska göras i årskurs 3 för att få eleverna medvetna om betydelsen av ett slutbetyg från gymnasieskolan. Studie- och yrkesvägledarna håller kontakten med elever som avbrutit sin utbildning för att följa upp och se om eleven är intresserad av att återuppta studierna.

Förutom specifika insatser för enskilda elever, där studie- och yrkesvägledarna också deltar vid utformandet av stödinsatser, anordnas olika generella insatser för att eleverna ska kunna göra hållbara val inför fortsatta studier eller yrkesliv. Samverkan sker också med grundskolans vägledare. Vidare har eleverna av bland annat skolledning och mentor fått information om sin utbildnings uppbyggnad, för att de ska ha förutsättningar att vara delaktiga i ansvaret för att fullfölja studierna.

5. En god studiemiljö

Utbildningen bör vara utformad så att studiemiljön – elevernas arbetsmiljö – är trygg och ger lust att lära. Forskning visar att en negativ social skolsituation med bristande motivation, stress, mobbning och vantrivsel leder till skoltrötthet, som är en vanlig förklaring till studieavbrott.

Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och jämställdhet mellan könen (1 kap 2 § SL). Lärarna ska visa respekt för den enskilda eleven och i det vardagliga arbetet ha ett demokratiskt förhållningssätt (Lpf 2.2). Läraren ska stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Läraren ska organisera arbetet så att eleven upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt (Lpf 2.1).

Ingen ska i skolan utsättas för någon form av kränkande behandling (Lpf 1.2). Var och en som verkar inom skolan ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden (1 kap 2 § SL).

Eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas, och lärarna ska utgå från att eleverna kan och vill ta personligt ansvar för sitt arbete i skolan (5 kap 2 § SL, Lpf 2.3). Forskning visar att elever som är delaktiga stärker motivationen, ansvarstagandet för studierna, självförtroendet och förmågan att lära. Lärarna ska planera undervisningen tillsammans med eleverna (Lpf 2.3). Skolans lärare ska se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen samt uppmuntrar sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det (Lpf 2.3). Rektor ska verka för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas (Lpf 2.6).

Elevernas skolarbete ska vara förlagt till måndag–fredag och så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt (3 kap 5 § GyF).

Skolinspektionens bedömning

Trots sin storlek med omkring 2 000 elever har Polhemsskolan lyckas skapa en studiemiljö som uppskattas av eleverna. Dispositionen av lokalerna har präglats av arbetslagsorganisationen. Varje program förfogar över en del av skolan där både karaktärs- och kärnämneslärare är placerade, i stället för att eleverna ska behöva bege sig till ämneslokaler gemensamma för hela skolan och spridda över det stora skolområdet. Elevtrivsel och samhörighet inom programmet konstateras ha ökat härigenom.

Den bild av sina lärares och annan personals förhållningssätt som eleverna förmedlar visar ett respektfullt bemötande och att skolans vuxna engagerar sig i elevernas utbildning. Bilden rymmer samtidigt en variation i hur väl olika lärare lever upp till läroplanens krav på ett demokratiskt förhållningssätt och hur målmedvetet lärarna arbetar för att stärka elevens vilja och förmåga att lära.

Kränkningar uppges vara mycket sällsynta, och eleverna beskriver sig som trygga i att skolan skulle ha förmåga att hantera sådana om de förekommer. Skolinspektionen konstaterar att skolan har rutiner på området och att personalen har en tydlig hållning när det gäller det oacceptabla i att elever utsätts för någon form av diskriminering eller annan kränkande behandling.

Elevenkäter visar att en stor del av eleverna uppfattar sig som delaktiga och kan påverka sin utbildning. Elevinflytandets funktioner på gymnasieskolans nivå ställer dock stora krav, som också fordrar att eleverna av skolan förmås efterfråga mer avancerade former av delaktighet. Inte minst gäller det de slag av inflytandet som sammanhänger med ansvarstagande för den egna utbildningen. På skolan finns exempel på hur elever invigts i utbildningssystemet och aktivt deltar i planeringen av undervisningen mot gällande mål. Variationen är dock påfallande mellan olika lärare, och det är angeläget att läroplanens intentioner blir omsatta på ett likvärdigt sätt för alla elever i alla kurser.

6. Anpassning till individen inom ordinarie undervisning

Skolan ska låta varje enskild elev finna sin unika egenart (Lpf 1.1). Alla elever ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar (Lpf 1.2.13). Lärarna ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt organisera arbetet så att eleven utvecklas enligt sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga (Lpf 2.1).

Rektor skall verka för att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar (Lpf 2.6). Forskning visar att individanpassningen av undervisningen är mindre i gymnasieskolan än i grundskolan. Att undervisningen anpassas till individen är inte detsamma som individuellt – enskilt – arbete. Forskning visar att strävan efter individuell anpassning ibland leder till enskilt arbete, som inte behöver vara en ändamålsenlig arbetsform för att nå mål i läroplan och kursplaner.

Mängden tid för elevernas lärande i olika kurser bör anpassas till deras individuella förutsättningar, behov och mål, i stället för en schablonmässig fördelning av undervisningstiden utifrån kursernas gymnasiepoäng och i lika mängd för alla elever. Det bör också finnas en verklig möjlighet för eleverna att genomföra utbildningen i olika takt (5 kap 4c–4d §§). Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation och arbetsformer, och tidsutläggningen för elevernas lärande bör vara möjlig att förändra efter hand som elevernas behov och studieresultat utvecklas (Lpf 1.2.14).

Läroplanens kvalitetskrav syftar bland annat till att undervisningen ska utformas så att eleverna upplever den som meningsfull och attraktiv. Forskning visar att elevers ibland negativa erfarenheter av undervisningen ökar risken för att de avbryter studierna. Det kan t ex handla om för teoretiskt inriktad undervisning och för hög studietakt som bidrar till studietrötthet. Undervisningen ska präglas av variation och lärarna ska låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer (Lpf 2.1 och 2.3). Skolan ska låta kunskap komma till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen (Lpf 1.2).

Eleverna ska ges möjlighet att få överblick och sammanhang över kursgränserna samt att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper (Lpf 1.2.11). Skolan ska ta till vara de kunskaper och erfarenheter som eleverna har från annat håll än skolan. (Lpf 1.2.12). Lärarna ska i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång (Lpf 2.1). Undervisningen i kärnämnen bör anpassas till programmets karaktär, så kallad infärgning. Forskning visar att betyget Icke godkänt är särskilt vanligt i kärnämnen på yrkesförberedande program och att de låga resultaten bland annat beror på arbetssätt och undervisningens inriktning. Eleverna ska i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. (Lpf 1.2.3). Den värld eleven möter i skolan och det arbete eleven deltar i är utformat så att det förbereder för livet efter skolan (Lpf 1.2). Eleverna tränas i att tänka kritiskt, granska fakta och förhållanden och inse konsekvenserna av olika alternativ samt i att närma sig ett allt mer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta (Lpf 1.2.2).

Beslut

Dnr 2008:350

14 (18)

Skolinspektionens bedömning

Grundhållningen enligt skolans strategi är att gå varje elev till mötes utifrån dennes unika förutsättningar, behov och önskemål. Uttryck för detta noteras i allt ifrån utbildningens organisation till lärarnas engagemang.

Individanpassningen av utbildningen framträder framför allt genom inslag av flexibilitet i organisatoriska lösningar. Proaktivt är att skolan erbjuder alternativ för vissa kurser i form av olika timantal, studietakt eller gruppstorlek. Variationen förekommer framför allt på grupp- och inte individnivå.

Inslaget av individanpassning i undervisningen uppvisar skillnader mellan lärare och ämnen. Rektor har en uttalad ambition att individanpassningen ska öka men är också medveten om att enskilda medarbetare och arbetslag har kommit olika långt.

Också variationen i arbetsformer och överensstämmelsen med läroplanens mångsidiga kvalitetskrav på undervisningen är olika långt genomförd. Eleverna beskriver skillnader i hur meningsfull och attraktiv undervisningen uppfattas. Programanpassning av kärnämnesundervisningen förekommer och värdesätts av eleverna, som dock i en del fall uttrycker att kravnivån för samma betyg skiljer sig åt mellan utbildningsvägar.

Utformningen av undervisningen, inte minst anpassningen av den till varje elev, är en av de allra viktigaste faktorerna för att eleverna ska fullfölja sin utbildning. Proaktiva insatser som gör den ordinarie undervisningen mer ändamålsenlig för alla elever är därför ett centralt utvecklingsområde.

7. Särskilt stöd efter varje elevs behov

Elever med svårigheter ska ges särskilt stöd av skolans lärare (Lpf 2.1). Rektor ska agera för att undervisningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det (Lpf 2.6). En elev ska ges stödundervisning om det kan befaras att han eller hon inte kommer att nå kunskapsmålen i kursplanerna, har uppdrag som elevföreträdare och behöver ta igen förlorad undervisningstid till följd av uppdraget eller av andra skäl behöver särskilt stöd (8 kap 1 § GyF). En elev som behöver det ska få studiehandledning på sitt modersmål (8 kap 5–6 §§ GyF).

Rektor ska se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev för vilken det framkommit behov av särskilt stöd (8 kap 1a § GyF). I åtgärdsprogrammet ska det framgå hur skolan avser arbeta för att tillgodose elevens behov och hur åtgärderna kommer att följas upp och utvärderas. Stödbehov – och risk för att eleven inte kommer att fullfölja sin utbildning – bör upptäckas så tidigt som möjligt och skolan måste ha rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd.

Hög frånvaro är ofta ett tecken på svårigheter i studierna, och skolan måste systematiskt följa upp elevernas frånvaro och utreda orsakerna till den. Om en elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet ska rektor, om eleven är under 18 år, se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare (6 kap 20a § GyF). Forskning visar att studieavbrott ofta föregås av hög frånvaro.

Särskilt stöd ska ges i alla kurser där eleven riskerar att inte nå målen. Stödet ska vara inriktat mot elevens behov och problem, ha tillräcklig omfattning för att nå målen och sättas

in i god tid. Forskning visar att stödet är mer bristfälligt i gymnasieskolan än i grundskolan. Forskning visar också att elever som avbrutit sin utbildning efterfrågar särskilt stöd som bättre hade svarat mot just deras behov och svårigheter samt att stödet till dem kommit för sent, haft för liten omfattning eller till och med saknats, framför allt i karaktärsämnen och i kärnämnen utöver matematik, engelska och svenska; endast 15 procent av dem som avbrutit studierna hade tagit del av särskilt stöd. Stödinsatserna måste vara ändamålsenliga och nå effekt. Det är nödvändigt att kontinuerligt utvärdera de insatser som görs, utifrån målen som de är inriktade på och de resultat som nås.

I första hand ska särskilt stöd ges inom eller i nära anslutning till den ordinarie undervisningen och inom ramen för ett nationellt eller specialutformat program, om eleven tagits in på ett sådant. Stödet ska så långt möjligt vara proaktivt och inte primärt ordnat som korrigerande efter att undervisningen i en kurs slutat och eleven fått betyget Icke godkänt. Särskilt stöd ska inte utformas så att kursens innehåll reduceras eller svårighetsgraden sänks. Forskning visar att detta i bland förekommer till och med för en hel klass, framför allt i kärnämnen på yrkesförberedande program. Reducerat program eller övergång till ett individuellt program får inte vara en ersättning för särskilt stöd. Forskning visar att de individuella programmen i bland används på det sättet.

Skolinspektionens bedömning

För de situationer där anpassningen av den ordinarie undervisningen inte varit tillräcklig har Polhemsskolan en mångsidig arsenal av stödåtgärder. På ett föredömligt sätt har stödformer inrättats och utvecklats i följd av problem som identifierats. Inte minst gäller det olika former av öppna stödverksamheter, så som stugor i både kärn- och karaktärsämnen dit elever kan söka sig flexibelt och under en stor del av skoldagen. För en betydande del av det särskilda stödet vid skolan svarar ordinarie lärare i kurserna. Stödinsatser ges också av speciallärare såväl i klassrummet som enskilt. Allsidigheten och öppenheten har av allt att döma bidragit till uppfattningen bland eleverna att det inte är stigmatiserande att bli föremål för särskilt stöd.

Polhemsskolans system för stöd bygger i huvudsak på ett inkluderande synsätt, framför allt genom det strukturerade arbete som hela personalen är involverad i och som syftar till att eleverna ska få ett slutbetyg. I första hand erbjuds elever som är på väg att avbryta studierna stödinsatser genom att studieplanen glesas ut så att vissa kurser plockas bort eller skjuts upp.

För att tidigt identifiera stödbehov har Polhemsskolan ett utvecklat samarbete med kommunens grundskolor. Förutom överlämnandekonferenser genomförs i början av gymnasieskolans första årskurs diagnostiska prov, samtal mellan speciallärare och varje elev samt introduktionsveckor med samma syfte.

Omkring 90 procent av eleverna uppger i den regelbundna enkätundersökningen att de har fått det stöd som de önskar.

Åtgärdsprogram utarbetas för varje elev i konstaterat stödbehov. Programmen är dock av varierande kvalitet och i vissa fall inte tydligt inriktade på nationella mål och på skolans insatser för att möta elevens behov.

Trots omfattande stödinsatser är det alltså en betydande andel av skolans elever som inte fullföljer sin utbildning med slutbetyg, behörighet till högre studier och lägst bety-

Beslut

Dnr 2008:350

16 (18)

get Godkänt i alla kurser. Detta ger anledning för skolan att närmare utvärdera det särskilda stödets ändamålsenlighet, både på skol- och individnivå. Avvägningen mellan proaktiva insatser inom den ordinarie undervisningen och det särskilda stödets utformning framstår som en viktig del i en sådan analys.

I medvetenhet om elevfrånvarons betydelse både för elevernas möjlighet att fullfölja sin utbildning och som indikation på problem i skolgången, har Gävle kommun och Polhemsskolan gjort omfattande insatser för att öka elevernas närvaro. Bland annat har införts ett utvecklat avstämningssystem där också vårdnadshavarna involveras. På ett program har införts samma starttid för alla skoldagar. Satsningen är väl förankrad i organisationen och präglar det dagliga arbetet. Resultatet har blivit en drygt trettioprocentig minskning av frånvaron.

Samlad bedömning av förmågan att få alla elever att fullfölja utbildningen

Polhemsskolans utbildningsresultat, uttryckt med de olika mått som redovisas i tabell 2, är för kategorin nationella och specialutformade program i nivå med riksgenomsnittet och har i likhet med detta varit i huvudsak oförändrat under de fyra aktuella åren (som är de senaste med fullbordad statistik). Att Polhemsskolan hårbärgerar utbildningen på individuella program för hela Gävle kommun, med följden att en hög andel av skolans elever följer en sådan utbildning, ger en förklaring till skolans lägre resultat när också de individuella programmen inräknas.

Bland Polhemsskolans nationella och specialutformade program dominerar yrkesförberedande utbildningar helt. Också för dessa visar resultatmåttén nationellt sett lägre värden, vilket innebär att skolan vid en närmare jämförelse når bättre resultat än riksgenomsnittet för motsvarande programtyp. Polhemsskolans framgång framträder också när resultaten ses i ljuset av att skolan har påtagligt mer utmanande utgångsläge än riksgenomsnittet i form av elevernas meritvärde från grundskolan.

Den genomsnittliga betygspoängen för de av Polhemsskolans nybörjarelever som når fram till ett slutbetyg är lägre än riksgenomsnittet. Betraktat tillsammans med det faktum att andelen elever med lägst betyget Godkänt i alla kurser och andelen med behörighet till högre studier är i paritet med riksgenomsnittet, indikerar den relativt låga betygspoängen att skolans arbete är inriktat just på det primära uppdraget att alla elever ska klara av utbildningen som sådan. En annan lovvärd ambition, som inte ger utdelning i uppsättningen resultatmått, är Polhemsskolans arbete för att så långt möjligt förmå elever med svårigheter att gå kvar på sitt nationella program och där klara av så många poäng som möjligt i stället för att gå över till ett individuellt program eller avbryta studierna helt. Skolans egen aktuella statistik för de elever som ännu inte nått fyra år efter påbörjad utbildning visar också att resultaten utvecklats positivt.

Det nationella uppdraget – liksom Polhemsskolans vision – betonar att alla elever ska klara sin utbildning. Trots att eleverna på denna skola lyckas bättre än genomsnittet, är det närmare 50 procent av dem som inte klarar av utbildningen såsom den är avsedd,

dvs när kursmålen (betyget Godkänt) i de kurser som ingår, och närmare 25 procent som inte når högskolebehörighet (61 respektive 43 procent om även elever som påbörjat sin utbildning på ett individuellt program inräknas).

Polhemsskolan och Gävle kommun har i många stycken kreativt fullgjort sin skyldighet att utnyttja det nationellt givna friutrymmet i syfte att åstadkomma så ändamålsenliga lösningar som möjligt för måluppfyllelse. Skolan har en utvecklad strategi för att alla elever ska fullfölja utbildningen och har i flera viktiga avseenden också kontroll över vilka resultat som nås och delvis över deras orsaker. Skolans insatser för att minska studieavbrott har skett i god överensstämmelse med författningarna och utmärks av målinriktning och benägenhet att ompröva.

Kommunen respektive skolan har ett brett utbud av utbildningar och valmöjligheter inom dem, som är väl avpassat till elevernas önskemål. Studiemiljön framstår som god. Undervisande lärares, mentorers, studie- och yrkesvägledares m fl målinriktade och samordnade ansvarstagande och engagemang för eleverna och deras utbildning har en tydligt positiv inverkan på elevernas möjligheter till framgång i utbildningen. Flera inslag av individanpassning bidrar till undervisningens kvalitet men variationen utifrån den enskilde elevens behov och förutsättningar bör öka ytterligare inom ordinarie undervisning. Eleverna har tillgång till ett rikt utbud av särskilt stöd, som ytterligare skulle kunna förbättras genom en ännu mer ingående analys av orsakerna till elevernas problem och genom målinriktad utvärdering av stödinsatsernas ändamålsenlighet.

Trots detta visar alltså resultatbildens absoluta värden att långt ifrån alla elever klarar att fullborda sin utbildning och att skolans insatser därmed inte varit tillräckliga. Kvalitetsgranskningen visar samtidigt att Polhemsskolan har väl uppbyggda strukturer och bedriver ett målinriktat arbete för att nå goda utbildningsresultat för alla elever. De faktorer för måluppfyllelse som huvudmannen och skolan kan påverka ryms inom utbildningens processer, framför allt undervisningen och elevernas lärande. Skolans åtgärder måste därför ta sin början i en analys av resultatens orsaker i form av skolans sätt att arbeta, med syfte att utveckla än mer funktionella lösningar som kan leda till att en ännu större andel av eleverna når fram till en fullbordad utbildning. Förbättringsarbetet bör också syfta till att skapa en ännu högre grad av likvärdighet, så att kvaliteten i utbildningen inte tillåts bero på hos vilken lärare eleven råkar hamna.

Skolinspektionens samlade bedömning av skolhuvudmannens och skolans förmåga att få eleverna att fullfölja sin utbildning är att Polhemsskolan har byggt upp strukturer som väl överensstämmer med det nationella uppdragets förväntningar. Gävle kommun och Polhemsskolan står därmed väl rustade för att, med särskild inriktning på det konkreta pedagogiska arbetet, ställa frågan: Vad ska huvudman, rektor, lärare och annan personal ytterligare göra för att också återstående elever ska klara av utbildningen?

Huvudmannens redovisning

Skolhuvudmannen ska senast den 7 oktober 2009 till Skolinspektionen inkomma med en redogörelse dels för vilka initiativ som tagits för att förbättra kvaliteten i de avseen-

Beslut

Dnr 2008:350

18 (18)

den som uppmärksammats genom kvalitetsgranskningen, dels för hur insatserna avses leda fram till uttryckliga kvalitetsförbättringar.

Huvudmannens redogörelse sänds per e-post till den inspektör som undertecknat beslutet nedan till höger, under adress fornamn.efternamn@skolinspektionen.se

Vid ett senare tillfälle avser Skolinspektionen att följa upp effekterna av de insatser som huvudmannen och skolan vidtagit med anledning av den genomförda kvalitetsgranskningen samt hur huvudmannen och skolan säkerställt uppnådda resultat.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Westerholm

Avdelningschef

Per Andersson

Undervisningsråd